DEO OPTIMO MAXIMO

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ, Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA, *

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis decimâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXXII.

M. ANNA-CAROLO LORRY, Doctore Medico, Præside.

Herbis, an ferro promptior tutiorque abscessuum à congestione *curatio?*

I.

MIRABILEM humani corporis mechanismum, diversam organorum ejus fabricam, mutuum diversarum ejus partium inter se consensum, motûs continui necessitatem, & assiduæ liquidorum cum solidis luctæ leges qui concipiet, is omnium causas facilè percipiet alterationum, morborum nempè quibus primævos etiam homines, novâ licet validâque constitutione dotatos, internè aut externè obnoxios fuisse constat. Internorum tunc suus sibi quisque, naturâ dictante, Medicus erat; externi, si partem aliquam corporis à manûs propriæ auxilio remotam tentarent, opitulatricem alienam postulabant; indè prima artis Chirurgicæ origo, ab incunabulis ingenuæ, simplicis, ac fuci nesciæ quæ antiquitùs Medicina audiebat, commune ei nomen cum cæteris artibus corpori roborando, mundando, ungendo, decorando & servando addictis, à generalis medendi rationis etymo ductum. Quibus verò tunc instrumentis antiqua hæc naturalis Chirurgia, ad eas quas hodierna sibi vindicat ægritudines curandas uteretur, inquirere qui velit, apertum ubique agrestem naturæ librum consulat: nihil in eo de ignis atroci, nihil de sævo ferreorum instrumentorum apparatu reperiet; immò simplicissima, lenissimaque ei è vegetabilium passim & spontè nascentium delectu medicamina tantùm occurrent: horum vires & extemporaneum usum noscere, non Medicorum solùm, sed & Regum Imperatorumque quondam suprema laus erat. Quantùm autem hæc internè externèque conducant, Medicis indicare supervacaneum; at quanta ad morbos externos, quanta ad curandos imprimis tumores, ab illis auxilia mutuari possit Chirurgia, probare necessum est. Diversa à diversis humoribus, à diverso affectarum partium situ, nomina sortitur Affectionum id genus; ad eos potissimùm qui in abscessum à *congestione* degenerant, hîc loci nostra refertur cura. Historicas horum apud Antiquos causas, pro variis quibus hi viverent moribus, sigillatim persequi, si non difficile, saltem longius foret: unum sit pro rato illos simplici & leni naturalis Chirurgiæ operatione, herbarum scilicet applicatione promptè, tutò ac feliciter curari, eamque praxim quadraginta sæculorum usu & experientiâ confirmatam esse.

II.

ERUPTO intus è vasis humore, tumenti sub cute, quâvis in parte coacervato facilem præbendi exitum, quænam alia priscis his temporibus usitata ratio? Incassum quæritur; an acuto aut incisorio è silice, instrumenti metallici vices, cæteris ut olim in artibus, agente? Usûs autor nullus est, repugnâssetque fragmentorum facilius fortè in vulnus intromittendorum discrimen. An ære, ferro longè antiquiori? Noxam quis nescit sanguini ex contactu ejus

* *Auctore M. ANTONIO DE JUSSIEU, an. 1738.*

ſæpiùs certam. An ferro ? At ſub milleſimo ſolùm mundi anno, è ſacrorum Codicum, & Joſephi hiſtorici autoritate à Chaldæis tantùm fuiſſe uſitatum conſtat ; & apud Ægyptios, Græcoſque antiquiores, chirurgiâ jam in artem compoſitâ imbutos, adeò rarum fuiſſe, ut Homero paſſim & Herodoto referentibus non aliis illi quam æreis armis uterentur. Ferrea etiam in Chirurgicos uſus inſtrumenta Romanis ante Archagati adventum (535ᵛ. Reipublicæ anno) fuerant ignota, & exoſum ſecandi ſævitiâ novum hoſpitem perterriti cives expulêre. Quibus verò veteris Medicinæ numinum, heroumque opitulatrix gloria nititur, niſi vegetabilibus ? Nec Græci, nec Romani ſcalpello cultrove ſacras Medicantis ſui Apollinis imagines armavêre ; ſed *Salutaris* nomine inſignitus, herbarum faſciculos ægris dextrâ protendens, variis in monumentis paſſim depingitur. Curationes à Pæonis ſucceſſoribus, Æſculapio, Chirone cæteriſque Medicinæ principibus, deinceps que Machaone, Podalirio inclytiſque aliis Medicis, herbarum ope peractæ, ſæpiùs apud Poetas celebrantur. Ne verò ab extraneis tantùm omnis autoritas peti videatur, Cornelio Celſo, Herophilum nullum morbi genus abſque vegetabilibus medicamentis non curâſſe alleganti, æquior fides erit ; & cùm ipſemet Celſus Medico-chirurgorum princeps, cui ad punctionem in abſceſſibus ferrum non ignotum erat, ſcalprum in extremâ tantùm morbi periodo ſuadeat, ipſique magis cataplaſma arrideat, herbarum uſui plus indè favoris dari reputandum eſt. Inſuper ſi ad applicandorum opportunè ſimplicium conſilium, ad convenientium delectum, ad applicationis modum, ipſamque applicationem attendas, percipies tàm conſulentis Medico-Chirurgiæ, quàm operantis non mediocrem eſſe curam, ex quâ major prudentia, quàm in ſtrenuâ aut lanceolæ latæ, aut ſcalpelli recti, aut cultelli falcati, aut forficularum tractatione emicat, nec minor peritia laudatur.

I I I.

QUI veras hujuſce abſceſſûs cauſas ignorat, ad ſymptomata & progreſſum ejus minùs attendit, & de concluſi humoris indole dubitant, quæſtionis hunc judicem recuſamus. Sanguiferis lymphaticiſque vaſis, & nervorum faſciculis, milleniſque vaſorum ramis ramuſculiſque elaſticâ vi præditis tota corporis machina permeatur. Liber, velox, aut lentus liquidorum circuitus, vel à continuo ſupervenientium impulſu, vel ab impreſſo vicinorum vaſorum motu ac elatere, vel ab ipſorummet liquorum fluxiliori aut ſpiſſiori ſubſtantiâ apprimè pendet ; nec aliquâ in parte quaſi è maſsâ exules detinentur, niſi à totius cachexiâ, aut ab acutis aliquandò malignis, aut chronicis febribus illius depurationem criticam indicantibus. Hinc porrò iners viſciditate lympha, vel negantes ſe attritui & canaliculorum diametro impares in ſanguine moleculæ, vel fortuita vaſis à vicino lateralis compreſſio, tot ſunt liquorum obices, tot violentæ vaſorum quibus continentur dilatationis, deinque diæreſeos cauſæ. Quà patet exitus, tunc effluunt è rupto vaſe liquores, nullâ præterfluendi, nullâ retrogrediendi conceſſâ viâ ; & creſcente ſuccedentium copiâ, undequaque vaſorum vicinorum interſtitia penetrantur, ipſamet comprimuntur vaſa ruptum circumdantia, & ea quæ cutem percurrunt, nullo exteriori niſi proprio membranarum repagulo coërcita extenduntur, ipsâque cute paulatim cedente manifeſtat ſe per *congeſtum* vulgò appellatus *tumor*, ex ſanguinis undique coarctati æſtu rubicans, & dolore gravi ex arteriarum & nervorum in coacervatam materiam ſolidi vices agentem impulſibus lancinans, qui ſi mollem afficit partem, minor; ſi tendinoſam, ſi nerveam membranaceamque, acutus, nec ſine febre : quò ſtrictioribus fibris laxioribuſve cutis obſtat, impetumque impetu repulſat, oppoſitis ei externè aut internè vaſis magis vel minùs cedentibus, eò ampliorem, profundiorem, vel magis extimum & minorem locum congeſta moles occupat ; ea tot liquoribus conſtans, præterea etiam avulſis ac ſeparatis è gemino lymphaticorum, nerveorum, ſanguiferorum vaſorum diſruptorum extremo laciniis atque fimbriis augetur, quæ ſimul permixta, ſi attritu & digeſtione non molleſcant, grave ſolidis exitium minantur; ſin liquidior facta moles, & ex chyli, cruoris, lymphæ, bilis, albo, rubro, limpido, flavo commiſtis agitatiſque coloribus albicantem nacta judicatur, & digito dilatatam cutem palpanti molliorem ſe præbet, dolore jam miteſcente, ad proximam felicemque foràs eruptionem accelerandam, auxiliatrices manus repoſcit.

IV.

QUA olim abſceſſus facie, nunc eâdem ſe manifeſtant ; critica plerumque eadem iis cauſa, iiſdem cruciant ſymptomatibus. Non abſimilis itaque ſanandi ratio inſtituenda eſt, præcipuè dum ætate noſtrâ vegetabilium ſupellex amplior curationis inſtrumenta multiplicat, facilitatem auget : cauſæ igitur ſic ratione habitâ, ut interiori curæ exterior reſpondeat, naturæ depurationis opus ambienti obſequaris. In quocumque voles gradu morbum conſpice, herbis potiùſquam triangulari pugiunculo primùm curationem tenta, infeliciter vix unquam res tibi ſuccedet. Quibus opportunè ſi principio uteris, cum factâ mox diæreſi oſcillantia adhuc diſrupti vaſis ora ſuo nondùm tono penitùs orbata, parvam nondùm alteratam omninò ſanguinis extra effuſi copiam, totique maſſæ ſanguineæ analogam ipſi reſtituere valent, blandis reſolventibus per totum exteriùs admotis, nobiliori humoris parti ſtimulos dabis, quibus vaſa repetat, & ſero per cutis poros eliminando vias aperies. Si autem ſpe tibi nec reſolutionis, nec reſorbitionis ullâ affulgente morbus ingraveſcat, violentiorem arteriarum in congeſtam molem, & molis in arterias impetum emollientibus compeſces ; ſanguinis fervorem externâ rubedine indicatum admiſtis leviter aceſcentibus & refrigerantibus temperabis, moleſtum anodinis dolorem demulcebis, & immenſæ tenſioni cutanearum fibrarum relaxatione occurres : quibus ſingulis ſimplicium Medicaminum generibus, tùm per repetita ſæpiùſque renovata cataplaſmata, tùm per fotum frequentem adhibitis, magis atque magis attenuata cutis, vel leviſſimo emollitæ molis ad umbonem impultui cedit, & quaſi ultrò ſolvitur ; tunc maturum, ut inquiunt, purulentum liquamen, effracto quo retinebatur clauſtro copiosè erumpens, juvante digitorum ad tumoris vicinias compreſſione, quam vi ſibi fecerat, ſedem fere vacuam relinquit ; dùm lanceolâ latâ, aut ſcalpello facta ſolutio dolori lentam vel nullius in cute regenerationis ſpem addit. Neù tamen abſolutam hâc evacuatione curationem puta : præcavenda eſt reliquiarum puris ora vaſorum interſtitiaque intùs obducentis undulatio, atque earum deterſio peragenda ; quod farinaceis cataplaſmatibus ad naturæ imitationem perages ; fruſtra autem id præſtabis vulneribus novis, dum cultello inciſorio labra vulneris ſecantem excitabis, & puri eliminando maſſam ſanguineam jam vappidam inficiendi adhuc occaſionem præbebis. Abſtergendum ulcus in ipſis etiam reconditioribus receſſuum anfractibus ; accuratâ è vulnerariis lenibus plantis decocti injectione mundabis : purulentarum particularum corruptionem, ſphacelumque ſolidis exitium partibus quandòque minitantem ardentibus è fructibus fermentatis & diſtillatis liquoribus, decoctiſque aromaticis avertes ; iiſque & ex lixivioſis cinerum vegetabilium ſalibus diſruptorum vaſorum in extremis appendices exinanitas à vivo ſeparabis ; tuncque ſanguine ad ſejuncta vaſorum ora undèquaque appellente, ac ceſſante compreſſionis & corruptionis metu balſamicis ab aëris inſultibus tueberis, ſanguinis glutini gluten addes, carnibus vitam reddes, mutuamque partium ſeparatarum cohæſionem abſque fœdâ cicatrice accelerabis.

V.

VULGATISSIMO longoque jam apud Medicos in curandis abſceſſibus recepto ferri uſui, herbarum applicationi antepoſitæ, quis innumeram reclamantium turbam non audiat ? Rudi, ut aiunt, antiquorum arti perfectiorem recentiorum experientiam opponunt, herbiſque non primariam, ſed maturandi ſolùm humoris congeſti cutiſque emolliendæ gloriam concedunt ; ingens certè artificum negligentiæ ſpecimen ! qui puris legitimam conditionem herbarum eſſe beneficium, idque curationis opus præcipuum eſſe ignorant, & fabrili vulnus cum dolore ſtatim inferentis inſtrumenti mechanicâ uti malunt, quàm nobiliori plantarum vires cognoſcendi ſtudio inſudâſſe, labori parcentes, undè mitiora ſimplicis naturæ auxilia depromerent ; vegetabilium Chirurgiæ famulantium neglectu erroris culpam non unâ excuſatione velant ; dum enim ea aut ſtrictiorem cutis texturam attenuandi imparia, aut tenaciorem humoris extrà diffuſi ſubſtantiam reſolvendi, atterendi, emolliendique impotentiâ accuſant, liberali naturæ inſultant, ejus opum delectûs ignari vulneris inutilis, ſæpè etiam noxii dolorem, lento quandòque ſed tuto naturæ in ſanguine depurando operi anteponunt ; novas, dum puri per vim exitum parant, ſcalprum interiùs

inferendi rationes allegant, superstitis nempè puris corruptelam, dilatandos in quos profundè irrepsit cuniculos, præcavendam subjectorum tendinum inflammationem, ossium cariem: at gravem sæpiùs providæ naturæ injuriam afferunt, nullâ ad umbilicalis funiculi prolapsum, nullâ ad facilem ab avulsâ placentâ cicatricem, nullâ ad variolarum desiccationem factâ attentione; meras etiam dicas, neglectæ anteriùs opportunæ curationis, & spretæ frequentis herbarum convenientium applicationis excusationes, sævissimis occasionem operationibus præbituras, non sine gravi ægrorum dolore, longo curæ tædio, profundioris & duræ cicatricis difformitate, fœditate, magnoque cutis impendio. Absit tamen ut tam iniquè hoc in morbo ferri usum semper damnemus, quin salutarem initio humoris resolutioni locum dandi causâ phlebotomiam suadeamus, quin & necessariam scalpri, cultelli incisorii, forficularumque opem censeamus, cùm mollito licet tumore, nec dùm aperto, dolores augentur; cùm erupti spontè purulenti liquaminis pravam conditionem & color illegitimus & dolor non cessans indicant; cùm etiam post diurnam humoris extracti evacuationem ulceris vel ima, vel extrema, vel exterior pars indurescit, sed raram hanc minus solita, potiorem antiquam vulgaria & frequentia morbi symptomata curandi rationem postulant.

Ergò Herbis, quam ferro promptior tutiorque abscessuum à congestione *curatio.*

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Claudius-Josephus GENTIL, *Militarium Nosocomiorum ad Regis exercitum Medicus.*

M. Edmundus-Thomas MOREAU.

M. Ludovicus-Petrus-Felix-Renatus LE THIEULLIER, *saluberrimæ Facultatis Decanus, Regis Consiliarius & in Majori Consilio, necnon in magnâ Regiæ Domûs & Franciæ Præfecturâ Medicus ordinarius.*

M. Petrùs-Ludovicus-Maria MALOET.

M. Carolus GEILLE DE SAINT-LEGER, *Eques, Consiliarius Medicus Regis ordinarius, primi ordinis & totius Equestris agminis in exercitu Medicus primarius.*

M. Antonius GARNIER.

M. Leander PEAGET, *Antiquus Consiliarius Medicus Regis ordinarius in ejus Castelleto.*

M. Ludovicus Guillelmus LE MONNIER, *Consiliarius Medicus Regis ordinarius Primarius, Regiarum Parisiensis, Londinensis ac Berolinensis Academiarum Socius & in Horto Regio Botanices Professor ac Demonstrator.*

M. Exuperius Josephus BERTIN, *Supremi Valachiæ & Moldaviæ Principis Medicus, antiquus Regis exercituum & Castrorum Medicus Primarius, necnon è Regiâ Scientiarum Academiâ.*

Proponebat Parisiis ANTONIUS-LAURENTIUS DE JUSSIEU, Lugdunæus, Doctor Medicus Remensis, Lugdunensis Academiæ Socius, necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1772. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis *Quillau*, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1772.